

Rola bibliotek w życiu społecznym i kulturalnym Szwecji - na przykładzie bibliotek w Kulturhuset Stadsteatern w Sztokholmie

Sławomir Sobczyk

Biblioteka Główna Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie

Streszczenie

Podróże zawodowe stanowią istotny element edukacji zawodowej bibliotekarzy. W niniejszej pracy przedstawiono rolę bibliotek w życiu społecznym i kulturalnym współczesnej Szwecji, na przykładzie sześciu bibliotek działających w Kulturhuset Stadsteatern w Sztokholmie.

Słowa kluczowe

Dom Kultury w Sztokholmie, biblioteki publiczne w Szwecji, Kulturhuset Stadsteatern w Sztokholmie, Szwecja, Sztokholm

Wprowadzenie

Model rozwoju czytelnictwa w krajach skandynawskich (przede wszystkim w Szwecji i Danii) pozostaje od lat niedościgłym wzorcem. Programy rozwoju czytelnictwa w Szwecji oparte są głównie na wspieraniu bibliotek, czyli zapewnieniu bezpłatnego dostępu do książki. Biblioteki w Szwecji to nie tylko półki z książkami, ale przede wszystkim przestrzeń spotkań dla lokalnej społeczności lub miejsce warsztatów dla dzieci. Swoje zebrania odbywają tam również lokalne organizacje samorządowe i pozarządowe. Biblioteki szwedzkie prowadzą również działalność edukacyjną, organizują pokazy filmów, wystawy i warsztaty, a kluczem do ich sukcesu jest ich stale aktualizowany, dostosowany do wieku i zainteresowań lokalnych społeczności księgozbiór. Ponieważ zakup nowości odbywa się praktycznie na bieżąco, placówka jest w stanie szybko reagować na zmieniające się potrzeby mieszkańców. Niezwykle istotna jest także lokalizacja bibliotek, zwykle w centrum miasta lub dzielnicy, przy najczęściej uczęszczanych szlakach komunikacyjnych. W Szwecji, wyculonej na kwestie ochrony środowiska, instytucje te są projektowane z uwzględnieniem rozwiązań energooszczędnych. Budynki są proste, funkcjonalne i współgrają z otoczeniem.

Celem niniejszej pracy jest przedstawienie roli książnic w życiu społecznym i kulturalnym współczesnej Szwecji, na przykładzie sześciu bibliotek działających w Kulturhuset Stadsteatern w Sztokholmie. W artykule wykorzystano informacje uzyskane w trakcie bezpośrednich rozmów z pracownikami poszczególnych placówek oraz własną dokumentację fotograficzną.

Czytelnictwo w Szwecji

Utrzymujący się od wielu lat wysoki wskaźnik czytelnictwa w Szwecji ma z pewnością swoje korzenie w odległej przeszłości, kiedy to zarówno kościół protestancki, jak i panujący władcy prowadzili szeroko zakrojoną kampanię na rzecz nauki czytania i pisania. Osoby niepiśmienne były wykluczane z pełni życia społecznego, nie mogły m.in. przyjmować komunii świętej i wstępować w związek małżeński. Carl af Forsell w opracowaniu statystycznym z 1833 roku odnotował, że co najwyżej 1 na 1000 szwedzkich chłopów nie potrafi czytać ani pisać.[1]

Badania Eurobarometru dotyczące czytelnictwa i korzystania z bibliotek, przeprowadzone w krajach Unii Europejskiej (UE) w roku 2007 i 2013, potwierdzają przodujące miejsce Szwecji w tej współczesnej klasyfikacji. W Szwecji w ostatnich 25 latach liczba osób regularnie czytających książki stale wzrasta. Przeciętny Szwed czyta książki 20 minut dziennie. 90% Szwedów czyta co najmniej 1 książkę rocznie, 65% respondentów deklaruje czytanie 5 i więcej książek w ciągu roku. [2] W krajach UE od 2007 roku zanotowano spadek liczby osób korzystających z bibliotek o 4%. W tym samym okresie Szwecja odnotowała 4% wzrost zainteresowania bibliotekami. 75% Szwedów korzysta z bibliotek, aż 40% respondentów deklaruje odwiedzanie biblioteki co najmniej 5 razy w roku. [3]

Na wysoki poziom czytelnictwa książek w Szwecji z pewnością mają wpływ: tradycyjnie wysokie czytelnictwo prasy drukowanej oraz popularność w kraju i za granicą literatury rodzimej, przede wszystkim literatury dziecięcej (wystarczy wspomnieć tylko Astrid Lindgren czy Tove Jansson) i współczesnej literatury kryminalnej (warto wymienić takie nazwiska jak Camilla Läckberg, Lisa Marklund czy Stieg Larsson). Nie bez znaczenia dla rozwoju czytelnictwa w Szwecji pozostają jednak działania systemowe. Między innymi w związku z malejącym wśród młodszych generacji czytelnictwem, na zamówienie szwedzkiego rządu powstał raport, w którym zaproponowano najlepsze metody przeciwdziałania negatywnym trendom i stworzenie mechanizmów jeszcze lepszej promocji czytelnictwa. Obniżenie podatku VAT na książki w 2002 roku z 25% do 6% i powołanie specjalnej komisji kontrolującej ceny książek i czasopism, doprowadziło do realnego wzrostu sprzedaży książek i w konsekwencji do wzrostu czytelnictwa (który był widoczny dopiero w 2005 roku). [4] Od 2011 roku szwedzkie Ministerstwo Kultury powołuje w drodze konkursu Ambasadora Czytania, który ma za zadanie podejmować działania propagujące czytelnictwo i zwiększanie świadomości na temat wpływu literatury na dzieci i młodzież. [5] Od 1975 roku istnieje w Szwecji możliwość uzyskania państwowych dotacji dla wydawnictwa oraz projektów wspierających czytelnictwo. Jest ono też propagowane przez wiele organizacji non profit, takich jak Szwedzki Instytut Książki Dziecięcej, Ruch Czytelnictwa czy Ministerstwo Opowiadania.

2 | *Rola bibliotek w życiu społecznym i kulturalnym Szwecji - na przykładzie bibliotek w Kulturhuset Stadsteatern w Sztokholmie*, Sławomir Sobczyk, Biblioteka Główna Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie

Kulturhuset Stadsteatern w Sztokholmie

W latach 50. i 60. XX wieku rozpoczął się w Sztokholmie okres odbudowy i rewitalizacji urbanistycznej.[6] Centralnym punktem miasta został - znajdujący się w dzielnicy Normalm - Sergels Torg (Plac Sergela), nazwany na cześć XVIII-wiecznego szwedzkiego rzeźbiarza Johana Tobiasa Sergela, który miał swój warsztat po północnej stronie dzisiejszego placu. Korzystając z rozwiązań urbanistycznych, podpatrzonych w dużych miastach europejskich (takich jak Stuttgart, Paryż, Coventry czy Londyn), Sergels Torg podzielono na trzy odrębne części: 1) położony najniżej plac dla pieszych w kształcie trójkąta (potocznie określane przez Szwedów jako Plattan), z szerokimi schodami prowadzącymi na Drottninggatan - ulicę dla pieszych, łączącą Stare Miasto (Gamla Stad) na południu z Kungsgatan na północy; 2) położone na wyższym poziomie duże rondo, ze zjazdem na trzy główne ulice miasta; 3) niewielką, otwartą przestrzeń, z widokiem na 5-piętrowy biurowiec Hötorgshusen, od którego na północ rozciąga się ulica Sveavägen. W centralnym punkcie tego węzła komunikacyjnego znajduje się dzisiaj 37-metrowy, szklany obelisk pod intrygującą nazwą „Kryształ – pionowy akcent w szkłe i stali” („Kristall - vertikal accent i glas och stål”), autorstwa Edvina Öhrströma (Zdj. 1).

Zdj. 1. Szklany obelisk „Kryształ - pionowy akcent w szkłe i stali”. Fot. S. Sobczyk.

Nowe centrum miasta zostało zorientowane w dominującej osi wschód-zachód i szybko zdominowane przez handlowe ulice i duże szlaki komunikacyjne. Poszukując w centrum przestrzeni dla sztuki, miasto Sztokholm i szwedzki bank centralny, Sveriges Riksbank, ogłosiły w 1965 roku skandynawski konkurs architektoniczny na projekt w tym miejscu instytucji kulturalnej.[7] Jedną z ciekawszych propozycji konkursowych było przeniesienie w to miejsce z wyspy Steppsholmen Muzeum Sztuki Współczesnej (Moderna Museet), postulowane przez legendarnego założyciela tego muzeum, Pontusa Hulténa. Ostatecznie konkurs wygrał jednak projekt ogromnego Domu Kultury (Kulturhuset), autorstwa architekta szwedzkiego Petera Celsinga. [8]

Budynek, zamykający Sergels Torg od południa, jest sztandarowym dziełem szwedzkiego modernizmu. Głównym założeniem projektu Celsinga było zbudowanie otwartej przestrzeni dla sztuki, architektonicznie zachęcającej do współuczestnictwa. Twórca marzył o budynku będącym swoistym „salonem sztuki”, pozbawionym niepotrzebnych architektonicznych barier, z licznymi otwartymi przestrzeniami i łatwą komunikacją między poszczególnymi poziomami.[9] Gmach ma formę ogromnego regału na książki. Poszczególne półki (poziomy) są osadzone na solidnych, betonowych bocznych ścianach (stanowiących jakby konstrukcję regału). Przeszklona fasada budynku otwiera się na Sergels Torg i Hötorgshusen, zachęcając do wejścia.

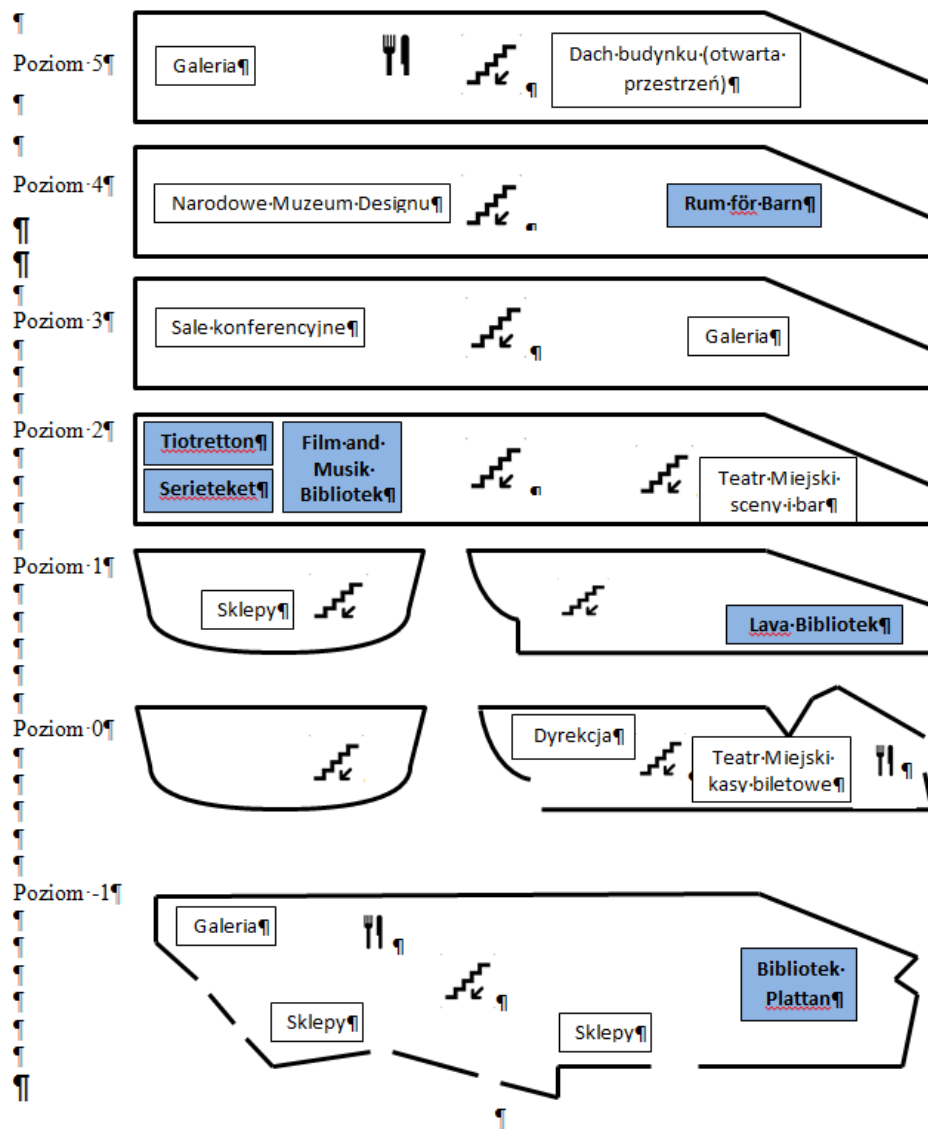
Budowę Kulturhuset rozpoczęto w 1968 roku, a ostatecznie zakończono w roku 1974 (Zdj. 2). Wschodnią część budynku otwarto w 1971 roku, podczas wiosennej sesji szwedzkiego parlamentu, który przeniósł tam swoje obrady na okres przebudowy Rikstagu (do 1983 roku).[10] Przez 3 lata w części budynku stanowiącej dzisiaj siedzibę Teatru Miejskiego (Stadsteatern) obradowała Conference on Security and Co-operation in Europe. Ostatecznie całość budynku Kulturhuset Stadsteatern w Sztokholmie przekazano na potrzeby kultury i sztuki dopiero w 1990 roku.

Zdj. 2. Kulturhuset w trakcie budowy (fotografia wykonana z makiety historycznej wystawionej w holu Kulturhuset). Fot. S. Sobczyk.

Kulturhuset jest dzisiaj jedną z największych i najważniejszych instytucji kulturalnych północnej Europy, określaną często jako szwedzkie Centre Pompidou (Zdj. 3). Szacuje się, że gmach odwiedza rocznie ponad 3 miliony osób.[11] Na sześciu poziomach budynku swoją siedzibę mają: Teatr Miejski (Stockholms Stadsteatern) z sześcioma salami, sześć bibliotek miejskich, galerie sztuki i przestrzenie wystawowe, sale warsztatowe, studia nagraniowe, a także liczne kawiarnie (Ryc. 1). Kulturhuset jest też miejscem działania Międzynarodowej Sceny Pisarzy (Internationell Författarscen), która organizuje spotkania autorskie z takimi sławami jak Zadie Smith, Umberto Eco czy Paul Auster. Od niedawna na parterze Kulturhuset znajduje się też Punkt Informacji Turystycznej.

4 | *Rola bibliotek w życiu społecznym i kulturalnym Szwecji - na przykładzie bibliotek w Kulturhuset Stadsteatern w Sztokholmie, Sławomir Sobczyk, Biblioteka Główna Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie*

Ryc. 1. Plan budynku Stockholms Kulturhuset Stadsteatern, z zaznaczonymi działającymi w jego obrębie bibliotekami. Oprac. S. Sobczyk.

Zdj. 3. Budynek Kulturhuset. Fot. S. Sobczyk.

Biblioteki działające w budynku Kulturhuset

W Kulturhuset Stadsteatern w Sztokholmie znalazło swoje miejsce aż sześć bibliotek dla dorosłych, dzieci i młodzieży, będących oddziałami Sztokholmskiej Biblioteki Miejskiej (Stockholms Stadsbibliotek). Wszystkie placówki funkcjonują w oparciu o wspólne zasady i regulamin. Korzystanie z biblioteki jest bezpłatne i praktycznie nieograniczone. Do wydania karty bibliotecznej wymagane jest jedynie przedstawienie aktualnego dokumentu tożsamości (dla osób powyżej 18 roku życia), a w przypadku osób nieletnich konieczne jest też podpisanie formularza rejestracyjnego przez jednego z rodziców/opiekunów. Karty biblioteczne są bez ograniczeń wydawane także przedstawicielom innych krajów niż Szwecja, a nawet osobom bezdomnym. [12] Jednorazowo można wypożyczyć do 50 tytułów (książek i innych mediów, np. płyt CD, DVD) oraz zarezerwować do 20 pozycji (ale rezerwacja wiąże się z niewielką opłatą, wynoszącą 10 SEK za każdy tytuł). Standardowo maksymalny okres wypożyczenia wynosi 4 tygodnie (z możliwością 2-krotnego przedłużenia). W przypadku wyjątkowo rzadkich lub cieszących się dużym zainteresowaniem pozycji zastrzega się krótszy 2-tygodniowy okres zwrotu.[13] Co ciekawe, wypożyczone książki można zwrócić w dowolnym oddziale biblioteki miejskiej. Regulamin Stockholms Stadsbibliotek wyraźnie określa też opłaty za wydanie duplikatu karty bibliotecznej (20 SEK), nieterminowe oddanie wypożyczonych książek i mediów (10 SEK za każdy dzień zwłoki) oraz zgubienie (lub zniszczenie) wypożyczonych pozycji. Przykładowo, opłata za zgubioną książkę lub audiobook wynosi 300 SEK, za DVD - 600 SEK, co mniej więcej dwukrotnie przewyższa przeciętną rynkową cenę nowych pozycji (z pewnością więc zniechęca potencjalnych złodziei).[14] Wszystkie biblioteki miejskie w Sztokholmie oferują bezpłatny dostęp do bezprzewodowego Internetu oraz co najmniej kilka stanowisk komputerowych. Idąc z duchem czasu, czytelnikom proponuje się też stały dostęp on-line do katalogu bibliotecznego. Posiadacze karty bibliotecznej mogą przez Internet zamawiać książki, ściągać e-booki i przeszukiwać bazy biblioteczne.

Wszystkie biblioteki mieszczące się w Kulturhuset Stadsteatern zostały zaprojektowane w podobny sposób. Całość księgozbioru znajduje się w wolnym dostępie do półek. Regały z książkami są ustawione w otwartej przestrzeni bibliotecznej. Księgozbiór obejmuje nie tylko książki szwedzkie, ale także liczne pozycje anglojęzyczne oraz przynajmniej pojedyncze tomy w innych często egzotycznych językach. Można tu znaleźć książki po polsku, rosyjsku, arabsku czy japońsku. Stanowisko dyżurnego bibliotekarza jest zawsze zlokalizowane w widocznym łatwo dostępnym miejscu. Wejście do biblioteki nie wiąże się z koniecznością pozostawienia ubrań, toreb czy plecaków. Wszystkie wyjścia są zaopatrzone w bramki magnetyczne. Przyzwyczajeni do tak typowej dla tradycyjnych bibliotek ciszy mogą być zaskoczeni panującym w bibliotekach dla dzieci gwarem. Również w pozostałych bibliotekach dopuszczalne są prowadzone półgłosem rozmowy czy dyskusje, nierzadko też można spotkać czytelników rozmawiających przez telefon komórkowy.

Vuxenbibliotek (Biblioteka dla dorosłych)

Vuxenbibliotek obejmuje następujące działy: Bibliotek Plattan, Film and Musik Bibliotek oraz Serieteket.

Bibliotek Plattan (Biblioteka Plattan)

To ogólna biblioteka dla dorosłych znajdująca się na parterze budynku. Księgozbiór obejmuje starannie wybrane książki beletrystyczne, tomy poetyckie i dramaty. Znajdziemy tu też książki i czasopisma poświęcone sztuce, fotografii, architekturze i designowi. Palcówka jest otwarta codziennie, w godzinach od 9.00-19.00 od poniedziałku do piątku oraz od 11.00-16.00 w soboty i niedziele. W otwartej przestrzeni biblioteki znajdują się liczne regały z książkami, wygodne sofy oraz pojedyncze miejsca dla bardziej wymagających czytelników. Ciekawym pomysłem jest umieszczenie w bibliotece kosza na wymianę przeczytanych książek między czytelnikami (jest to swoisty „recycling” książek). Bibliotek Plattan dysponuje też oddzielną salą, w której odbywają się spotkania z czytelnikami i dyskusje klubu książki (Zdj. 4-6).

Zdj. 4 i 5. Bibliotek Plattan. Fot. S. Sobczyk.

Zdj. 6. Bibliotek Plattan. Fot. S. Sobczyk.

Film and Musik Bibliotek (Biblioteka Filmu i Muzyki)

Jest to biblioteka specjalistyczna, gromadząca książki i czasopisma związane z muzyką, filmem i tańcem. Dodatkowo znajduje się tu pokaźny zbiór nut oraz nagrań muzycznych w formie płyt winylowych, CD i DVD. Na miejscu istnieje możliwość wystuchania dostępnych nagrań muzycznych przy stanowiskach odsłuchowych wyposażonych w wysokiej jakości słuchawki i wygodne fotele. Można też spróbować samemu zagrać na elektrycznym pianinie. Biblioteka jest otwarta codziennie, w godzinach od 9.00-18.00 od poniedziałku do piątku oraz od 11.00-16.00 w soboty i niedziele (Zdj. 7-9).

Zdj. 7 i 8. Film and Musik Bibliotek oraz Serieteket. Fot. S. Sobczyk.

Zdj. 9. Film and Musik Bibliotek oraz Serieteket. Fot. S. Sobczyk.

Serieteket (Komiksoteka)

Na II piętrze Kulturhuset, w bezpośrednim sąsiedztwie Film and Musik Bibliotek, znajduje się również jedyna w Szwecji komiksoteka. To obowiązkowe miejsce dla wszystkich osób zainteresowanych tą dziedziną sztuki. Poza gromadzeniem licznego księgozbioru, biblioteka organizuje różne wydarzenia kulturalne. Jest otwarta codziennie w godzinach od 9.00-18.00 od poniedziałku do piątku oraz od 11.00-16.00 w soboty i niedziele. Serieteket jest oddzielona od sąsiedniej Film and Musik Bibliotek jedynie szerokim regalem, różni się jednak od niej mniej formalną organizacją przestrzeni bibliotecznej (sofy, podwieszane pod sufitem kuliste siedziska z widokiem na Segels Torg, plecione fotele) oraz kolorystyką (dominują tu żółty i pomarańczowy) (Zdj. 10-11).

Zdj. 10 i 11. Serieteket (Komiksoteka). Fot. S. Sobczyk.

Rum för Barn (Biblioteka dla dzieci w wieku 0-9 lat)

Biblioteka dla najmłodszych (do 9 lat), zlokalizowana na IV piętrze budynku, zaprasza zarówno dzieci, jak i ich opiekunów. Bezpośrednio po wejściu trzeba zdjąć buty i zostawić je na specjalnie w tym celu zainstalowanych półkach. Ogromną otwartą przestrzeń biblioteki podzielono częściowymi ściankami działowymi na trzy mniejsze sektory, z dostosowanym dla dzieci w różnym wieku księgozbiorem i wystrojem wnętrza. Każdy z sektorów zaprojektowano w taki sposób, żeby przypominał dziecięcy pokój. W części dla najmłodszych dzieci dominują książki-zabawki, ale są też klocki i inne zabawki edukacyjne. W sektorze dla starszych dzieci oprócz książek można z kolei znaleźć przybory plastyczne.

Z ostatniego pomieszczenia można przejść do sali ze sceną, w której mogą odbywać się przedstawienia teatralne oraz do sali warsztatowej. W każdym z sektorów zlokalizowano stanowisko bibliotekarza dyżurnego, czuwającego nad bezpieczeństwem najmłodszych czytelników. Nikt w tym miejscu nie dziwi się, że dzieci chodzą na czworakach po miękkiej wykładzinie, biegają, krzyczą czy rysują po ścianach sali warsztatowej. Bibliotekarze i rodzice są wyposażeni w specjalne gwizdki, przywołujące i dyscyplinujące zbyt zajętych młodych czytelników. Biblioteka jest otwarta codziennie w godzinach od 11.00-17.00 od poniedziałku do piątku oraz od 11.00-16.00 w soboty i niedziele.

Tiotretton (Biblioteka dla dzieci w wieku 10-13 lat)

Ta biblioteka, znajdująca się na II piętrze budynku bezpośrednio za Komiksoteką, powstała z myślą o nieco starszych dzieciach (10-13 lat). Szanując niezależność i indywidualizm, tak charakterystyczne w tym wieku, zabroniono tu wstępu dorosłym. Młodzi czytelnicy muszą przed wejściem zdjąć buty, mogą też zostawić ubrania lub torby w podręcznych, zamykanych na klucz szafkach. Regały z książkami umiejscowiono pod ścianami. Ogromne wrażenie robią miejsca dla użytkowników, bardzo pomysłowe i funkcjonalne, w żywych kolorach. Wzdłuż przeszklonej fasady budynku umieszczono mebel do siedzenia przypominający regał na książki, z wydzielonymi na „półkach” pojedynczymi miejscami dla czytelników. Na sąsiedniej ścianie znajduje się z kolei kilkupiętrowa sofa, na której można swobodnie leżeć.

W oddzielnej sali organizowane są cykliczne warsztaty: Ljudverkstan (warsztaty audio), Smakbyrån (biuro smaku), Spelprogrammering (programowanie gier) i Berättarlabbet (laboratorium opowiadania). Biblioteka jest otwarta codziennie, w godzinach od 13.00-18.00 od poniedziałku do piątku oraz od 11.00-16.00 w soboty i niedziele (Zdj. 12-13).

Zdj. 12. Tiotretton (Biblioteka dla dzieci w wieku 10-13 lat). Fot. S. Sobczyk.

Zdj. 13. Tiotretton (Biblioteka dla dzieci w wieku 10-13 lat). Fot. S. Sobczyk.

Lava Bibliotek and Verkstad (Sala biblioteczna i warsztaty)

Lava Bibliotek and Verstad znajduje się na I piętrze budynku. To miejsce przeznaczone przede wszystkim dla osób do 25 roku życia, ale mile są tu widziane osoby w każdym wieku. Księgozbiór obejmuje zarówno beletrystykę, jak i pokaźną kolekcję książek i czasopism poświęconych sztuce nowoczesnej i designowi. Ale Lava Bibliotek to z pewnością zdecydowanie więcej niż tylko regały z książkami. Znajdują się tu również: drukarka 3D, maszyna do szycia, laboratorium fotograficzne, sala ze sprzętem do wykonywania sitodruku oraz profesjonalne studio muzyczne.

Personel biblioteki organizuje regularnie warsztaty plastyczne i muzyczne, możliwe jest też samodzielne wykonywanie prac plastycznych z wykorzystaniem dostępnego sprzętu oraz bezpłatne korzystanie ze studia muzycznego. Biblioteka jest otwarta codziennie w godzinach od 13.00-18.00 od poniedziałku do piątku oraz od 11.00-16.00 w soboty i niedziele. Dziennie przewija się przez nią około 150 osób (Zdj. 14-18).

Zdj. 14 i 15. Lava Bibliotek and Verkstad. Fot. S. Sobczyk.

Zdj. 16 i 17. Lava Bibliotek and Verkstad. Fot. S. Sobczyk.

Zdj. 18. Lava Bibliotek and Verkstad. Fot. S. Sobczyk.

Podsumowanie

W Polsce na co dzień pokutuje nadal stereotyp biblioteki jako miejsca służącego jedynie przechowywaniu i wypożyczaniu książek. A przecież dziś w całej Europie biblioteki publiczne są jednymi z ważniejszych miejsc, w których lokalna społeczność nie tylko czyta i uczy się, ale przede wszystkim spotyka się, dyskutuje, organizuje koła zainteresowań lub po prostu spędza wspólnie wolny czas. Doskonałym przykładem są oddziały Biblioteki Miejskiej działające w obrębie Kulturhuset Stadsteatern w Sztokholmie, które poza doskonale dobranym księgozbiorem oferują czytelnikom całą gamę innych możliwości. Biblioteki dziecięce przez cały rok organizują pomoc w odrabianiu lekcji, zajęcia plastyczne, teatralne czy muzyczne. Biblioteki dla dorosłych oferują wsparcie dla osób planujących założyć własną firmę. W salach bibliotecznych regularnie odbywają się różne wystawy, wykłady, spotkania z pisarzami, warsztaty pisarskie czy zajęcia dla majsterkowiczów. Bibliotekarze są tutaj nie tylko osobami do wyszukiwania i podawania książek, ale prężnymi animatorami kultury. Odpowiadają nie tylko za księgozbiór, ale również za organizację i koordynację rozmaitych wydarzeń kulturalnych.

Wspierające rozwój lokalnych społeczności działania szwedzkiego rządu, władz regionalnych i miejskich są zakrojone na szeroką skalę, zaplanowane na wiele lat i regularnie monitorowane. Biblioteki publiczne odgrywają w tych planach kluczową rolę jako ośrodki kulturotwórcze, promujące pozytywne wzorce zachowania wśród dzieci i młodzieży, budujące więzi międzyludzkie i wzmacniające lokalną społeczność.

Rola biblioteki publicznej w szwedzkim systemie rozwoju lokalnego wybiega daleko poza funkcję gromadzenia i udostępniania książek. Biblioteki publiczne w Szwecji są pod każdym względem przyjazne i łatwo dostępne. Proste i znakomicie wpasowane w otoczenie budynki powstają w centralnych punktach miasta. Większość księgozbioru jest w wolnym dostępie, a funkcjonalne wyposażenie wnętrza zachęca do skorzystania. Dzięki tym wszystkim rozwiązaniom i aktywnej promocji, Szwedzi coraz częściej i chętniej spędzają swój wolny czas właśnie w bibliotece. W bibliotekach działających w obrębie Kulturhuset Stadsteatern spotkamy rodziców z dziećmi, dorastającą młodzież, która przychodzi tu zamiast wtórczyć się bez celu po okolicznych galeriach handlowych, uczących się studentów, jak i grających w szachy starszych panów. Szwedzki model rozwoju czytelnictwa i wspierania bibliotek jest skuteczny i efektywny, z pewnością też stanowi wzór godny naśladowania.

Podróżując po świecie, zawsze staram się odwiedzać lokalne biblioteki. W mojej codziennej pracy często korzystam z doświadczeń zdobytych podczas takich wizyt. W czasie moich zawodowych podróży spotykam się z bardzo różnym przyjęciem, często niechętnym i pełnym rezerwy. Zwykle do zebrania informacji i wykonania dokumentacji fotograficznej konieczne jest uzyskanie specjalnej zgody przełożonego. W szwedzkich bibliotekach uderzyła mnie niezwykła otwartość i swoboda, praktycznie pełny dostęp do księgozbioru. W żadnej z bibliotek Kulturhuset Stadsteatern nie zostałem poproszony o dokumenty, nikt nie zwrócił mi uwagi na wnoszony do środka plecak i nikomu nie przeszkadzała obecność aparatu fotograficznego. Bibliotekarze byli zawsze bardzo aktywni i chętni do pomocy, z przyjemnością oprowadzali po kolejnych pomieszczeniach, widać było, że są bardzo zaangażowani w swoją pracę.

Przypisy:

- [1] M. Chacińska, *Czytelnictwo i jego promocja w krajach skandynawskich na przykładzie Szwecji*.
In M. Wojciechowska (red.), *Czytelnictwo w dobie informacji cyfrowej : rozwój, bariery, technologie*, Gdańsk, 2015, s. 36-44.
- [2-3] J. Osiecka-Chojnacka, *Czytelnictwo w Polsce i innych państwach Unii Europejskiej*, „Infos : Biuro Analiz Sejmowych”, 2014, nr 17, s. 1-4.
- [4-5] M. Chacińska, *Czytelnictwo i jego promocja w krajach skandynawskich na przykładzie Szwecji*.
In M. Wojciechowska (red.), *Czytelnictwo w dobie informacji cyfrowej : rozwój, bariery, technologie*, Gdańsk, 2015, s. 36-44.
- [6-9] T. Barucki, *Architektura Szwecji*, Warszawa, 1989, s. 106-109.
- [10] J. Sieradzka-Kasprzak (red.), *Sztokholm*, Warszawa, 2012, s. 30-31.
- [11-14] Rozmowa z pracownikami bibliotek Domu Kultury (Kulturhuset) w Sztokholmie, przeprowadził Sławomir Sobczyk, dnia 23.07.2015 r.

Bibliografia:

- [1] Barucki T., *Architektura Szwecji*, Warszawa, 1989, s. 106-109.
- [2] Chacińska M., *Czytelnictwo i jego promocja w krajach skandynawskich na przykładzie Szwecji*. In M. Wojciechowska (red.), *Czytelnictwo w dobie informacji cyfrowej : rozwój, bariery, technologie*, Gdańsk, 2015, s. 36-44.
- [3] *Libraries*. In *Kulturhuset Stadsteatern Stockholm* [online], 2017 [dostęp: 2017-06-13]. Dostępny w World Wide Web: <http://kulturhusetstadsteatern.se/>.
- [4] Micuła G., *Szwecja*, Bielsko-Biała, 2015, s. 13.
- [5] Micuła G., Tubylewicz K., *Sztokholm*, Bielsko-Biała, 2013, s. 52-53.
- [6] Micuła G., Zborowski M., *Szwecja*, Bielsko-Biała, 2015, s. 38-39.
- [7] Osiecka-Chojnacka J., *Czytelnictwo w Polsce i innych państwach Unii Europejskiej*, „Infos : Biuro Analiz Sejmowych”, 2014, nr 17, s. 1-4.
- [8] Rozmowa z pracownikami bibliotek Domu Kultury (Kulturhuset) w Sztokholmie, przeprowadził Sławomir Sobczyk, dnia 23.07.2015 r.
- [9] Sieradzka-Kasprzak J. (red.), *Sztokholm*, Warszawa, 2012, s. 30-31.
- [10] Tubylewicz K., Diduszko-Zygielska A. (red.), *Szwecja czyta. Polska czyta*, Warszawa, 2015.

Informacja o autorze:

mgr Sławomir Sobczyk - kustosz dyplomowany, zastępca dyrektora Biblioteki Głównej Akademii Sztuk Pięknych im. Jana Matejki w Krakowie; e-mail: ssobczyk@asp.krakow.pl; tel. 12 292 62 77 wewn. 35.